



У Х В А Л А
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Остапчук Майї Петрівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, четвертої статті 36 Закону України „Про іпотеку“

м. К и ї в
30 серпня 2018 року
№ 243-2(I)/2018

Справа № 3-294/2018(4048/18)

Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Мельника Миколи Івановича – головуючого, доповідача,
Саса Сергія Володимировича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянула питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Остапчук Майї Петрівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, четвертої статті 36 Закону України „Про іпотеку“ від 5 червня 2003 року № 898–IV (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 38, ст. 313) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Мельника М.І. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Остапчук М.П. (до зміни прізвища – Абашева М.П.) звернулась до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити на відповідність частині першій статті 8, частині четвертій статті 13, частинам першій, другій, четвертій статті 41, частині першій статті 55, частинам третій, четвертій статті 124, частині першій статті 129¹ Конституції України (конституційність) частини першу, четверту статті 36 Закону України „Про іпотеку“ від 5 червня 2003 року № 898–IV зі змінами (далі – Закон).

Із аналізу конституційної скарги та долучених до неї матеріалів випливає, що 5 травня 2010 року між Абашевою М.П та Сіренко О.І. укладено договір позики, за умовами якого автор клопотання передав грошові кошти у власність Сіренко О.І. в сумі 400 000 грн. 3 грудня 2010 року та 18 жовтня 2011 року між тими самими сторонами укладено додаткові угоди до договору позики, згідно з якими сторони погодили збільшення суми позики, остаточна сума якої становила 698 000 грн.

З метою забезпечення виконання умов договору позики між Абашевою М.П., Сіренко О.І., Слюсаренко Н.І. укладено договір іпотеки, за умовами якого в іпотеку передано квартиру, яка на праві власності належить Сіренко О.І., Слюсаренко Н.І. У подальшому до вказаного договору іпотеки на підставі додаткових угод вносились зміни.

У зв'язку із неналежним виконанням Сіренко О.І. умов договору позики утворилась заборгованість у розмірі 698 000 грн, про що Абашева М.П. неодноразово направляла Сіренко О.І., Слюсаренко Н.І. повідомлення з вимогою повернути борг, які залишились без задоволення. З огляду на це сторони договору іпотеки з метою задоволення вимог автора клопотання (іпотекодержателя) за рахунок предмета іпотеки неодноразово зверталися до державного нотаріуса, державного реєстратора прав на нерухоме майно Державної реєстраційної служби України щодо державної

реєстрації права власності Абашевої М.П. на квартиру. Однак у реєстрації права власності на предмет іпотеки Абашевій М.П. було відмовлено.

Відмову державного реєстратора прав на нерухоме майно Державної реєстраційної служби України від 9 квітня 2014 року у реєстрації права власності Абашевої М.П. на квартиру у зв'язку із накладенням на неї арешту в межах виконавчих проваджень суб'єкт права на конституційну скаргу оскаржив до суду. Окружний адміністративний суд міста Києва постановою від 29 серпня 2014 року позов Абашевої М.П. задовольнив частково, визнав протиправним та скасував рішення про відмову у державній реєстрації прав та їх обтяжень, зобов'язав Державну реєстраційну службу України вжити заходів щодо реєстрації права власності Абашевої М.П. на квартиру. Київський апеляційний адміністративний суд від 28 жовтня 2014 року постанову окружного адміністративного суду міста Києва від 29 серпня 2014 року скасував, у позові відмовив.

У липні 2014 року Абашева М.П. звернулась до Солом'янського районного суду міста Києва з позовом до відділу Державної виконавчої служби Солом'янського районного управління юстиції в місті Києві, Сіренко О.І., Слюсаренко Н.І., публічного акціонерного товариства „Універсал Банк“, публічного акціонерного товариства комерційний банк „Приватбанк“, публічного акціонерного товариства „Альфа-Банк“, публічного акціонерного товариства „Діамантбанк“, Державної податкової інспекції у Солом'янському районі Головного управління Міністерства доходів і зборів України у місті Києві про визнання права власності на майно та зняття з нього арешту.

Солом'янський районний суд міста Києва рішенням від 12 жовтня 2015 року позов задовольнив частково, визнав за Абашевою М.П. право власності на квартиру у рахунок погашення заборгованості у розмірі 1 297 734 грн. 68 коп. за договором позики та зняв арешт з квартири у виконавчих провадженнях. Апеляційний суд міста Києва рішенням від 17 серпня 2016 року рішення Солом'янського районного суду міста Києва від

12 жовтня 2015 року змінив, доповнивши резолютивну частину рішення суду першої інстанції висновком про те, що Абашева М.П. набуває у власність квартиру „за дійсною (ринковою) вартістю квартири в сумі 1 238 741,00 грн“.

Верховний Суд постановою від 23 травня 2018 року рішення Солом'янського районного суду міста Києва від 12 жовтня 2015 року та апеляційного суду міста Києва від 17 серпня 2016 року скасував, у задоволенні позову Абашевої М.П. відмовив. У вказаній постанові Верховний Суд зазначив, що „передача іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки відповідно до статей 36, 37 Закону України „Про іпотеку“ є способом позасудового врегулювання, який здійснюється за згодою сторін без звернення до суду. Застереження в договорі про задоволення вимог іпотекодержателя шляхом визнання права власності на предмет іпотеки – це виключно позасудовий спосіб урегулювання спору, який сторони встановлюють самостійно у договорі, та суди не наділені повноваженнями звертати стягнення на предмет іпотеки шляхом визнання право власності на нього за іпотекодержателем. Такий правовий висновок міститься у постанові Великої Палати Верховного Суду від 21 березня 2018 року у справі № 61-38цс18“.

Автор клопотання вважає, що застосування судами оспорюваних положень Закону стосовно позасудового врегулювання питання про звернення стягнення на предмет іпотеки на підставі договору порушує його конституційні права „на захист прав і свобод людини в суді будь-якими не забороненими способами“ та обмежує це право „всупереч гарантованої Конституцією України недопустимості обмеження прав і свобод людини і громадянина в інший спосіб, ніж Конституцією України“.

2. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України виходить з такого.

Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу; у конституційній скарзі зазначаються обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону; відомості про документи і матеріали, на які посилається суб'єкт права на конституційну скаргу, із наданням копій цих документів і матеріалів; перелік документів і матеріалів, що додаються (частина перша, пункти 6, 7, 8 частини другої статті 55); конституційна скарга вважається прийнятною, зокрема, за умов її відповідності вимогам, передбаченим статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

Аналіз змісту постанови Верховного Суду від 23 травня 2018 року, копію якої долучено до конституційної скарги, вказує на те, що суд, посилаючись на статтю 36 Закону, навів положення частин першої, другої, третьої цієї статті. Положення частини четвертої статті 36 Закону, конституційність якого просить перевірити автор клопотання, не було застосовано в остаточному судовому рішенні у його справі. Тому в цій частині конституційна скарга не відповідає вимогам частини першої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Стверджуючи про невідповідність частин першої, четвертої статті 36 Закону частині першій статті 8, частині четвертій статті 13, частинам першій, другій, четвертій статті 41, частині першій статті 55, частинам третій, четвертій статті 124, частині першій статті 129¹ Конституції України, автор клопотання обмежився відтворенням змісту положень Закону, вказаних норм Основного Закону України, а також його частини першої статті 9,

частини шостої статті 55, частини першої статті 64, цитуванням статті 17 Закону України „Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини“, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, рішень Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини. Проте цитування приписів Конституції України, наведення змісту положень законів, інших нормативно-правових актів, а також посилення на юридичні позиції Конституційного Суду України без аргументації невідповідності Конституції України оспорюваних положень закону не є обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності (ухвали Конституційного Суду України від 27 грудня 2011 року № 66-у/2011, від 8 липня 2015 року № 29-у/2015, від 21 грудня 2017 року № 13-у/2017, ухвали Великої палати Конституційного Суду України від 24 травня 2018 року № 23-у/2018, від 24 травня 2018 року № 24-у/2018, від 31 травня 2018 року № 27-у/2018, від 7 червня 2018 року № 34-у/2018).

Аргументуючи невідповідність частини першої статті 36 Закону частині першій статті 8 Конституції України, суб'єкт права на конституційну скаргу стверджує, що вказана норма Закону „не викладена законодавцем із дотриманням принципу ясності і недвозначності правової норми, на виконання якої дозволила суду загальної юрисдикції не застосовувати її, як ясну та чітку норму права, а тлумачити її на власний розсуд, використовуючи дискреційні повноваження у прийнятті судових рішень“. Також автор клопотання зазначає, що „аналіз змісту частини 4 статті 36 Закону України „Про іпотеку“ вказує на те, що законодавець виключає подальшу можливість Абашевої М.П. (кредитора, іпотекодержателя) заявляти вимоги до позичальника, іпотекодавців, позбавляючи гарантованого Конституцією України права на судовий захист порушених прав та свобод“. Автор клопотання наголошує, що Верховний Суд скасував рішення Солом'янського районного суду міста Києва від 12 жовтня 2015 року та апеляційного суду міста Києва від 17 серпня 2016 року „з підстав вільного тлумачення судом нечітко викладеної законодавцем правової норми“. Отже, суб'єкт права на

конституційну скаргу фактично висловлює незгоду із законодавчим регулюванням порядку звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом позасудового врегулювання на підставі договору, а також із остаточним судовим рішенням у його справі, що не є обґрунтуванням неконституційності оспорюваних положень Закону, зазначених у конституційній скарзі.

Таким чином, автор клопотання не навів обґрунтування тверджень щодо неконституційності частин першої, четвертої статті 36 Закону, чим не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, а також не надав копій усіх документів і матеріалів, на які посилається, та не вказав їх у переліку, що додається до конституційної скарги.

Отже, конституційна скарга не відповідає частині першій, пунктам 6, 7, 8 частини другої статті 55, абзацу першому частини першої статті 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Остапчук Майї Петрівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, четвертої статті 36 Закону України „Про іпотеку“ від 5 червня 2003 року № 898–IV зі змінами на

підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ця Ухвала є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**